МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

Методичні рекомендації для самостійної роботи аспірантів за навчальною дисципліною «Загальна теорія перекладу»

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий, доктор філософії)
галузь знань	В – Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність	В 11 Філологія
освітня програма	В11 Філологія (германські мови (англійська, німецька), література зарубіжних країн, перекладознавство

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша "27" червня 2025 року протокол № 17
Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

Олександр РЕБРІЙ

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов "30" червня 2025 року протокол № 7
Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

Анна КОТОВА

Харків – 2025

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота здобувачів освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна».

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу здобувача освіти денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов’язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, розрахунково-графічних робіт, рефератів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Загальна теорія перекладу».

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає 3 кредити, тобто 90 годин. Обсяг самостійної роботи для денної форми навчання складає 66 годин, для заочної форми навчання – 83 години.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
Тематичний блок 1. Теоретико-методологічні засади перекладознавства			
1	Головні методологічні поняття сучасного перекладознавства	6	7
2	Принципи класифікування перекладів	6	8
3	Проблема перекладності / неперекладності у сучасному тлумаченні	6	7
4	Головні об’єкти перекладознавчих досліджень	6	7
Тематичний блок 2. Лінгвістичний напрямок досліджень у перекладознавстві			
1	Становлення лінгвістичної теорії перекладу	6	7
2	Еквівалентність та адекватність – центральні поняття лінгвістичного перекладознавства	6	7
3	Комунікативний підхід у перекладознавстві	5	6
4	Мовно-комунікативні моделі перекладу	5	7
Тематичний блок 3. Технічні інструменти дослідження перекладу			
1.	Теорія перекладацьких контекстів	5	7
2.	Структурний аспект дослідження перекладу	5	6
3.	Методичний аспект дослідження перекладу	5	7

4.	Функціонально-прагматичний аспект дослідження перекладу	5	7
	Усього	**66**	**83**

Завдання для самостійної роботи

*Здобувач вільно обирає один із трьох розділів і формат виконання самостійної роботи: письмовий (реферат) або змішаний усно-письмовий (мультимедійна презентація, озвучувана в аудиторії) відповідно тематики курсу.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
Тематичний блок 1. Теоретико-методологічні засади перекладознавства			
1	Опрацювання літератури за темою “Головні методологічні поняття сучасного перекладознавства”	5	6
2	Опрацювання літератури за темою “Принципи класифікування перекладів”	5	7
3	Опрацювання літератури за темою “Проблема перекладності / неперекладності у сучасному тлумаченні”	5	6
4	Опрацювання літератури за темою “Головні об’єкти перекладознавчих досліджень”	5	6
Тематичний блок 2. Лінгвістичний напрямок досліджень у перекладознавстві			
1	Опрацювання літератури за темою “Становлення лінгвістичної теорії перекладу”	5	6
2	Опрацювання літератури за темою “Еквівалентність та адекватність – центральні поняття лінгвістичного перекладознавства”	5	6
3	Опрацювання літератури за темою “”Комунікативний підхід у перекладознавстві”	4	5
4	Опрацювання літератури за темою “Мовно-комунікативні моделі перекладу”	4	6
Тематичний блок 3. Технічні інструменти дослідження перекладу			
1.	Опрацювання літератури за темою “Теорія перекладацьких контекстів”	4	6
2.	Опрацювання літератури за темою “Структурний аспект дослідження перекладу”	4	5
3.	Опрацювання літератури за темою “Методичний аспект дослідження перекладу”	4	6
4.	Опрацювання літератури за темою “Функціонально-прагматичний аспект дослідження перекладу”	4	6
	*Самостійна робота (реферат або презентація)	12	12
	Усього	**66**	**83**

Вимоги до студентів:

1) В рамках першого завдання здобувачі мають самостійно з’ясувати основні періоди в історії світового перекладознавства та визначити їхні провідні риси: античний період (переклад в Давньому Римі), раннєхристиянський період (переклади Біблії та іншої сакральної літератури), період доби відродження, період доби класицизму, період доби романтизму,

період на зламі XIX та XX сторіч, період між 1 та 2 світовими війнами, період другої половини XX – початку XXI сторіч. Здійснити періодизацію перекладознавства на території сучасної України: період Київської Русі, період підмонгольної Русі, імперський період, період на зламі XIX та XX сторіч, радянський період, післярадянський період.
2) В рамках другого завдання здобувачі мають самостійно ознайомитися з методикою та методологією перекладознавства. Перекладознавство як синтетична наукова галузь (літературознавчий та мовознавчий підходи до вивчення перекладу), парадигми перекладознавства (системно-структурна, когнітивно-дискурсивна, культурологічна), методи суміжних дисциплін при вивченні перекладу, методи вивчення перекладу як результату (порівняльний аналіз), методи вивчення перекладу як процесу (експериментальні).
3) В рамках третього завдання здобувачі мають самостійно ознайомитися з різними підходами до визначення та класифікації способів перекладу та перекладацьких трансформацій. Способи перекладу на лексичному та граматичному рівнях. Лексичні, граматичні та змішані трансформації. Трансформації структурні та семантичні (змістові).
4) В рамках четвертого завдання здобувачі мають обрати ті аспекти розглянутих тем, що найбільш пов'язані з тематикою їхніх власних досліджень та показати в ході дискусії свою здатність як до узагальнення, так і до спеціалізації матеріалу, що вивчається.
5) В рамках п'ятого завдання здобувачі мають підготувати реферат на одну із запропонованих тем та створити на його основі мультимодальну презентацію згідно вимог, викладених в робочій програмі навчальної дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання. Завдання, винесені на самостійну роботу здобувачів, включені в тестові завдання для оцінювання роботи здобувачів у семестрі, та в білети для оцінювання на семестровому екзамені. Відповідні критерії оцінювання наведено в Робочій програмі навчальної дисципліни.

Список літератури.

Основна література

1. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 1 : пер. з англ. За ред.: Іва Ґамбіера та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 560 с.
2. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 2 : пер. з англ. За ред.: Іва Ґамбіера та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 276 с.
3. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 3 : за ред.: Іва Ґамбіера та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2021. 312 с.
4. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 275 с.
5. Корунець І. В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад) : підручник / за ред. О. І. Тереха. Вінниця : Нова книга, 2000. 446 с.
6. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
7. Ребрій, О. (2024). Відкриваючи наново Потебню: спостереження вченого і нотатки перекладача. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (100), 112-119. https://doi.org/10.26565/2786-5312-2024-100-11
8. Rebrii, O., Frolova, I. ., & Rebrii, I. (2024). Double strategies for reproducing multimodal puns in interlinguistic translation: An experimental research. *East European Journal of Psycholinguistics* , *11*(1), 142-155. https://doi.org/10.29038/eejpl.2024.11.1.reb ***(Scopus)***
9. Rebrii, O., & Virotchenko, S. (2023). On Inconsistencies and Strategies, or How to Translate the Unnatural Naturally. *Między Oryginałem a Przekładem*, *29*(4/62), 53–65. https://doi.org/10.12797/MOaP.29.2023.62.03 ***(Scopus)***

10. Ребрій, О., & Сиса, Я. Національні стереотипи як проблема перекладу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, 2022. Вип. 95. С. 44-51. https://doi.org/10.26565/10.26565/2227-8877-2022-95-06
11. Rebrii O., Bondarenko Ie., Rebrii I, Translating artlangs: the clash of worldviews. Cognition, communication, discourse, 2022 No. 24. P. 68–77.
12. Rebrii O., Rebrii I., Pieshkova O. When words and images play together in a multimodal pun. Lublin Studies in Modern Languages and Literature. Maria Curie-Sklodowska University Press. Vol. 46. No 2. 2022. P. 85-97. (***Scopus***)

Допоміжна література

1. .Черноватий Л.М., Карабан В.І., Черняков Б.І., Новикова М.О., Некряч Т.Є., Венгерівська М.А., Савчин В.Р., Кальниченко О.А. Микола Лукаш: Моцарт українського перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2009. 445 с.
2. Дорофєєва М. С. Методологія перекладознавчих досліджень. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. 156 с.
3. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
4. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Подміногін В.О., Кальниченко О.А., Радчук В.Д. О.М. Фінкель – забутий теоретик українського перекладознавства. Вінниця : Нова Книга. 438 с.
5. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націтворенням. Київ : Факт – Наш час, 2006. 344 с.
6. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: Хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу «Історія перекладу» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Переклад». Вінниця: Нова книга, 2011. 504 с.
7. Bassnett S. Constructing Cultures: Essays on Literary Translation. Clevedon : Multilingual Matters, 1998. 143 p.
8. Lefevere A. Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame. London, New York : Routledge, 1992. 176 p.
9. Newmark P. A Textbook of Translation. London, Nrw York : Prentice-Hall, 1988. 292 p.
10. Seleskovitch D., Lederer M. Interpreter pour traduire. Paris : Didier Erudition, 1993. 311 p.
11. The Translation Studies Reader. [ed. by L. Venuti]. London, New York : Routledge, 2000. 524 p.
12. Venuti L. The Translator's Invisibility. A history of Translation. London, New York : Routledge, 2004. 353 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

EBSCO Publishing - багатопрофільна база даних, яка нараховує понад 4600 журналів. (Доступ з Інформаційного центру "Вікно в Америку", Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В.Н. Каразіна)

Додаткові інформаційні ресурси розташовані на сторінці кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша ХНУ імені В.Н. Каразіна: http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4

.

Handbook of Translation Studies Online: https://benjamins.com/online/hts/list/translations/uk

RWS Group (2024). Trados Studio 2024 [Computer software]. Maidenhead, UK: Author.